

Hvorfor en legdommer i Lindh-saken avga friinnende votum?

Detta er en norsk okkupasjonsdiktning, 2014 enker fru Inga v. Sayda's manuskript "Legdommers parolebrudd", som i 1975 kun distribuertes blant noen av hennes bekjente. Som nevnt på side 24 overlot hun dette til meg med det forbehold at jeg intet skulle gjengi fra byrettsjuryens rådslagnings bak lukkede dører idet hun derom pålegger seg taushetsplikt med det motiv at de "forhandlinger" som der foregikk var så klassekamp-betonte pga den fortsatte krogpropaganda.

Det fremgår klart at hennes begrunnelse for at hun forårsaket en dissens i denne sak at hun var opprørt over at hennes meddommere: 1. lite syntes å forstå av L.s situasjon under okkupasjonen. 2. liten interesse hadde av virkelig å forsøke å analysere de av ham fremførte årsaker til at han ble i NS fra 1933 til 1945. 3. Ikke bidro til at hans patriotiske okkupasjons-holding ord, kunne rekonstrueres. 4. betvilte alt han ikke beviste.

L. gjentok stadig at efterforskerne kun noterte kontrollerbare fakta begrenset til Oslo-området og ikke hadde tid til å pers. å avhøre vidner eller i landet, og m.h.t. til hans motivering stadig gjentok frasen om at det fikk han forsøke å forklare i retten. Og når han så kom i retten så ble hans kompliserte forklaringer om kompliserte saksforhold stadig avbrutt av aktor m.fl. Dermed ble han forhindret i å avgi en sammenhengende forklaring.

I sitt skrift gir fru v. Sayda en rekke eks. på dette ved å henvise til mange notat hun gjorde mens L. forsvarte seg: kun innså at den konkrete viden han skaffet seg hos fienden og som førte til advarsler tildels kombinert med aktivt motarbeidete aksjoner var basert på risikofyllt spionage, som så ved hans informasjonstjeneste kom motstandsbevegelsen til gode. Men i domsprem, reduseres noe av dette kun til en nesten anklagende setning sålydende:

"Retten mener at L. ved begge hirdkurs kun var beskjeftiget med idrettsinstruksjon." Der forties at han ved sin smartnes klarte å advare signalister som han visste var i faresonen. Ved å overta kvelds-telefonvakter på derv. SS-kontor under kinoforestillinger som sprogmann fikk han vite mere om de natlige tyske speidertok etter signalister og slipplasser. Han så på kart der inntegnede merker som han innså indikerte områder som var eller skulle undersøkes, stedsnavn og datoer var nemlig innskrevet på disse. Disse kopierte L. og klarte å levere sine avskrifter via mellempers. til en HS-kontakt i nærmeste by - mens han var der.- Der mottok han innkommende telefonbeskeder fra andre SS-avd. som i den tro at de talte med en tysker ofte innlot seg i samtaler med ham forklarende betydningen av det som skulle fremføres!

Som eks. omtaler hun også hvordan L. i Trönderlag hjalp 2 dödsdømte deserterte tyske soldater, som hadde flyktet fra Hegra festning over til Sverige - og forfulgtes av SD som omringet stedet hvor de var i foreløbig dekkning og hadde fått sivile klær og mat og logi. Der ble den ene av dem gjenkjent av en SD-tolk, en oppr. tysker som i årtier hadde bodd i Tr.heim og var blitt norsk borger. L. klarte å overbevise SD-tolkene om at gjestgiveriets folk var i god tro og intet ante om de 2 "gjester" identitet mm. Alle stedets gjester forhørtes enkeltvis av SD og forklarte at de intet visste. Da det var L.s tur hadde han iført seg sin hirduniform og presenterte straks sin KO-bok nr.095. L. visste at de 2 dödsdømte var dratt østover over fjellet men innbilte SD at de nok hadde tatt veien nordover og tilbød seg sågar å bistå i letingen. Men denne inskrenket seg til resultatløse telefoniske forespørsler til bondegårder langs nordveien hvorpå SD returnerte til Tr.heim

Legdommer v. Sayda skriver bl.a.: "Her skulle tiltalte L. på 3 rettsdager forsøke å overbevise juryen om at hans NS-forbindelser under okkupasjonen hadde vært av ren pro forma artet natur i den hensikt å kunne yde en større innsats i motstandskampen mot fienden og så later det til at mine meddommere helst vil slippe å befatte seg med denne. - Her leser jeg i aviser at det i forbindelse med omtale av gode nordmenn som fyller runde år nevnes som en hedrende merit at de ga gutta på skauen matpakker "under krigen" og når så L. forsøker å rettsbevise at han reddet jøders liv så møtes han kun med passiv motstand - for å si det pent. En nasjonal innsats har ikke mindre betydning fordi den er oppnådd av en person som fra 1933 var NS-medlem! Mens saken pågikk noterte jeg ca. 20 tettekskrevne sider om alle L.s operasjoner mot okkup.-NS og okkupanten. Jeg anser det som bevist at han hjalp flere fengslede prester og bidro til at de ble løslatt. Og han gjorde Røde Kors store tjenester bl.a. skaffet han RK våren 1940 en viktig tysk passerseddel for RK-biler."

Den som avgir frifinnende votum deltar s.b. ikke i utformingen av domsprem. men legdommer v.S. sier at da hun leste disse så ble hun sjokkert: "L. fremførte jo ca. 40 vidneprov men i domsprem. gjengis jo kun 10 eks. pm hans omfattende hjelpeinnsats og det på en slik negativ og reduserende måte at jeg ble helt rystet. Og desuten presterte dommerflertallet i den forbindelse å påstå at denne ydete hjelp ikke var forlunnet med særlig risiko - bortsett fra at det ikke stemmer så kan jeg ikke innse at dens nasjonale betydning dermed reduseres - hvilket vel er meningen med at slikt påskudd."

Det som dermed naturligvis skulle antydes var at L. skulle være beskyttet av sitt fortsatte NS-medlemskap. Men den som objektivt bedømmer hvorfor han under okkup. var i 6-7 politi- og partiforhør og arrestertes flere ganger under okkup. må jo innse at han faktisk befant seg i faresonen flere ganger. Således arrestertes han f.eks. av Grepo i Vuku i Verdal sommeren 1943 uten østsonepass, kjørtes til Levanger politist. hvor han forhøres mistenkt for kurerertjeneste for hjemmefronten. I sitt 3.reisebrev fra Trøndelag beskrev han like etter arrestasjonen i "Norges Idrettsblad" som en misforståelse.

Her gjengis et utdrag av dette reisebrev med innflettede supplerende bm. = "Mens jeg skriver dette reisebrev, kort etter ankomst til Vuku, blir mine refleksjoner totalt kullkastet på følg. måte: En politimann fra Grensepolitiet stopper pr.bil utenfor mitt bosted og krever å få se mine identifikasjonspapirer. Da jeg viser ham mitt leg.kort og NS-KO-bok 095 sier han at det er grensepass øst det gjeller, hvortil jeg svarer at jeg ikke var oppmerksom på at dette forlangtes for det område hvor jeg da befant meg og at jeg følgelig ikke hadde noe slikt papir. Han forlangte at jeg straks måtte følge med til Levanger, jeg fikk dog etter bestemt å ha anmodet derom love til å telefonere til Levanger politist. overfor hvilken jeg indignert beklaget meg over at jeg tross fremvisning av min KO-bok 095 tyensynlig befant meg under arrest. Da den jeg talte med insisterte på at jeg godvillig hadde å bli med dit tilføyte jeg at jeg medbragte visse papirer som nok ville oppklare misforståelsen om at jeg skulle være en mistenkelig person. Følgen herav ble altså at jeg måtte bli med i politibilen (samt min sykkel og bagasje) til Levanger, hvor jeg ble nøyaktig uteksaminert ang. reisens hensikt, varighet osv. Min bagasje ble samtidig kontrollert. Jeg svarte at jeg var utsendt sportsmedarbeider både for idrettsbladet og Fritt Folk og fremla referat i sistnevnte avis av mandag 28.6.43 hvorav fremgikk at jeg søndag 27.6.43 deltok på hirdens alitleg i en stor gatestafett i Tr.heim som endte med en overlegen seir over en rekke tyske og andre norske lag. Da Grepo fikk se at jeg i det fremviste referat i Fritt Folk figurente som "FFs utsendte korrespondent" og at mitt navn var signert under referatet så forandret forhøret karakter. Da beklaget man det inntruffne men måtte for ordens skyld innberette "saken" for en høyere politiinstans i Tr.heim. I betraktning av de foreliggende sterkt formildende omstendigheter så kunne det dog skje telefonisk og etterat saksforholdet var blitt klarlagt og godtatt der fant man å kunne sette meg på frifot igjen!----"

Legdommer v.S.s kommentar derom var: "Da fagdommeren fikk seg forelagt disse aviser så kunne han ikke unnlate å smile men han sa intet - dette tydet jeg slik at han var nok egentlig imponert over at en arrestert straks beskriver sin egen arrestasjon i en "naziavis" men han måtte jo spille den rolle han var tildelt som den strenge dommer overfor alle NS-medl. uten unntagelse. For ham var L. kun en tapende som egentlig betingelsesløst burde kapitulere over kollektivanklagen om at alle NS-medl. kun vare små usle landsvikere. Jeg klarte ikke å skjule hvor opprørt jeg var over dette hykleri - denne utrolige diskriminering fordi mens falskeligen antok at også de 2% som var NS-medl. fra 1933-36 var "nazister" - hvilket jo var "politisk landsvik" i vårt demokrati. L. hadde egentlig en dobbelt oppgave i retten, det var nemlig slik at alle hustruer som etter 8.4.40 unnløt å skille seg fra NS-medl. de ble automatisk ansett som "stripete" og jeg fant det meget sympatisk av L. hvordan han anstrengte seg under hele saken på å forklare at hans hustru aldri hadde vært stripet - at hun tvertimot stadig hadde vært antinazist og at hun under okkup. hadde vært overbevist om at L. pga. sin antinazistiske innsats straks ville bli rehabilitert ved okkupasjonens opphør! Men hun levde i den falske illusjon at rettsstaten i mai 1945 ville gjeninnføres i Norge og stor ble også hennes skuffelse da hun innså at motstandskampens mål ikke omfattet Ap.regimets gamle politiske motstandere...."